

En favur dalla selvaschina

La biara neiv pretenda emprenas mesiras

DA HANS HUONDER / ANR

■ **Dalla vart seniastra dil Rein sisum la Surselva schai bia neiv. Quellas relaziuns ein buc in problem per la selvaschina sch'ella ha ruaus. Per garantir quei ruaus han la survigilanza da catscha, ils catschadurs ed igl Uffeci forestal da Sumvitg priu las emprenas mesiras.** Aschia ei vegniu repartiù sigl entir intschess dalla vischnaunca rondund 180 tablas d'informaziun.

Quellas orienteschan la populaziun, mo surtut ils viandonts ed amitsgs da turas ed excursiuns cun gianellas, davart la situaziun actuala. «La selvaschina drova ussa ruaus. Sche ses loghens da viver vegnan disturbai ei quella impurtanta premissa per sia existenza buca dada», di il guardiaselvaschina *Werner Degonda* da Cumpadials. Sco quei che la survigilanza da catscha constatescha ha la selvaschina il mument aunc reservas, mo ulteriura neiv e ferdaglia il

fevrer e mars savessen menar ad ina situaziun difficila. «Nus havein buca las relaziuns d'avon treis onns, mo tonaton stuein nus persequitar seriusamein la situaziun. Dues ei dar ulteriura neiv nova e vegnir pli freid savessen las cundiziuns per la selvaschina semidar dramaticamein», punctuescha *Werner Degonda*. Tenor el fa ei il mument aunc buca da basegns da pavar la selvaschina en Surselva.

> PAGINA 3

Il guardiaselvaschina Werner Degonda discutescha cun commembers dalla Secziun da catschadurs Greina ils loghens nua plazzar las tablas d'informaziun.

«La situaziun ei da perseguitar seriusamein»

La biara neiv pretenda las empremas mesiras en favur dalla selvaschina

DA HANS HUONDER / ANR

■ **A Sumvitg ein las empremas mesiras d'urgenza en favur dalla selvaschina vegnidas iniziadas la fin dall'jamna vargada. Sigl entir intschess dalla vischnaunca ei vegniu montau tablas d'informaziun per ils viandonts ed en singuls loghens ei vegniu derschiu fraissens per porscher vivonda supplementara alla selvaschina.** Sco quei ch'il guardiaselvschina *Werner Degonda* da Cumpadials di ei la stuaziun (aunc) buca da cumparegliar cun igl unviern extraordinari 2008/09: «Igl atun vargau ha

ei dau pli tard neiv aschia che la selvaschina ha saviu spagnar – en cumparegliaziun cun igl unviern 2008/09 – ro-dund in meins pli ditg sias reservas. Ultra da quei havein nus giu entochen ussa paucs dis cun fetg bassas temperaturas. Avon treis onns era la selvaschina confruntada da quei temps gia pli che dus meins cun bia neiv e temperaturas bassas ed haveva cheutras meins reservas da gras.» *Werner Degonda* constatescha che la selvaschina dispona il mument da buenas reservas. En consequenza da fleivlezia seigien paucs animals curdai entochen ussa.

Giudicau la situaziun

Dacuort ei la survegionza da catscha dalla Surselva seradunada a Glion per discutir davart la selvaschina en connex cun la biara neiv ch'ei curdada el decuors dallas davosas tschun jamnas. A quella sentupada ei vegniu constatau che las valladas encunter sid, pia Val S. Pieder, Lumnezia, Val Sumvitg e Val Medel, han pli pauca neiv e consequentamein relaziuns d'unviern normalas per da quei temps. Pli fetg ha ei neviu dalla vart seniastra dil Rein. El territori da Trun entochen al cunfin dil district dil Glogn pon tscharvas e cavreuls me-

demamein dar il damogn il mument sin fundament dalla situaziun da neiv, respectivamein dalla vivonda avon maun. Perencunter ei la situaziun per las tscharvas difficila el territori da Sumvitg entochen ella Val Tujetsch. «Il problem ei il spazi da viver, respectivamein las biaras surfatschas aviartas cun pauc protecziun da vesida per la selvaschina», di *Werner Degonda*. Sigl intschess dalla vischnaunca da Sumvitg sin ina altezia da 1000 entochen 1300 meters sur mar sesanflan il mument denter la Val Mulinaun e La Tieua rodund 80 tscharvas. Quei territori vegn cunfinaus engiuviars cun la via cantunala ed il trassé dalla Viafier retica, ensiviars cun ina cozza da neiv d'entochen 1,5 meters. «Gest per quei motiv ei il ruaus dalla selvaschina en quei territori pli impurtants che Pavel», accentuescha *Werner Degonda*. La situaziun vegn perseguitada ussa seriusamein: «Sin fundament dalla situaziun actuala lein nus buc ignorar ils problems. Igl unviern sa aunc cuzzar fetg ditg e temperaturas bassas sco era neiv nova el decuors dil fevrer savessen cuschunar ina situaziun drammatica.»

Empremes mesiras

Sin fundament dallas relaziuns actualas ei vegniu priu empremas mesiras a Sumvitg. Aschia ein meidias construidas el decuors dalla stad cun feind da plirs mises vegnidas aviartas. Quei ei succediu l'entschatta schaner. Las meidias porschan Pavel alla selvaschina e cheutras resta ella en regions pli aultas. En entelgientscha cun igl Uffeci cantunal per catscha e pesca ei vegniu decidiu da laschar producir 180 pals cun tablas per aschia saver informar ils viandonts el territori pertucau davart la situaziun. Las tablas portan duas differentas informaziuns: «Selvaschina en pitgira – buca serender el ter-

Rodund 180 tablas d'informaziun ein vegnidas repartidas ils davos dis sin intschess dalla vischnaunca da Sumvitg.

ritori» e «Selvaschina en pitgira – restei sin via e menei vies tgaun en corda». En collaboraziun cun members dalla Secziun da catschadurs Greina ein las tablas vegnidas montadas ils davos dis en loghens da partenza a turas da skis, excursiuns cun gianellas, sper loipas e sendas da viandar d'unviern. Plinavon ei vegniu derschiu el territori da Pigniu e Runcaglia plirs fraissens entras igl uffeci forestal. Quellas plantas duein porscher empau vivonda alla selvaschina e tener ella el liug. «Tenor nies manegiar fa ei buca da basegns d'endrizzar loghens cun Pavel il mument. Tals loghens ensiaran il problem da concentraziuns cun consequenzas negativas. Cheutras havess la selvaschina era ulteriur squetsch e leutier sperdita d'energia», accentuescha *Werner Degonda*.

Pliras tscharvas sesurveschan da vivonda d'ina plonta derschida.

FOTOS H. HUONDER E MAD